

Vastused e-kirja teel laekunud ettepanekutele ja täpsustustele

14.10.2009

Ettepanekud ja ebatäpsused:

Kokkuvõttes on Kõpu kustutatud kõige sobivamate harjutusalade nimekirjast.

- lk 4 – Keskkonnameti valitsemisala ei piirdu maismaaga nagu tekstis väidetud – kaitstavad alad võivad paikneda ka merealal
- *Parandatud*
- harjutusalade esmakasutamise ajal tuleks läbi viia lindude häirimise seire (lk 5)
- *lk. 5 on lisatud „harjutusaladel tuleb läbi viia lindude häirimise seire“. Konkreetset on punkti 6.3 lisatud „Vajalik on läbi viia lindude seire kaldalt sellel hooajal kui laskmisi planeeritakse - esimesel korral 2 nädala jooksul igal kolmandal päeval enne laskmisi, laskmiste ajal iga päev ja pärast laskmisi 2 nädala jooksul igal kolmandal päeval. Kui toimub sihtmärkide paigaldamine, siis sel ajal viibib laeval ka ornitoloog, kes teostab linnuloendus. Seiret teostatakse kolme aasta jooksul, kui viiakse laskmisi läbi ühes ja samas piirkonnas.“*
- lk 53-55 käsitleda ka haudelinnustikku. Nõva maastikukaitsealal pesitsevad II kaitsekategooria häirimistundlikud liigid – kassikakk ja metsis. Nende pesitsusperioodil pole mõeldav laskeharjutuste läbiviimine müra tõttu. Pesitsusperiood kestab metsisel orienteeruvalt juuni lõpuni, kassikakul juuli lõpuni. Lõpplause lk 55 käsitleb ka vaid merelinnustikku, lisada viide haudelinnustikule, kelle jaoks ebasobiv periood on märts kuni juuni (juuli). Seega tuleb tabelis lk 123 vähemalt juunikuu märkida kui harjutuste läbiviimiseks mittesobiv linnustiku tõttu.
- *Osa 2.4 lõppu on lisatud lõik „Nõva maastikukaitsealal pesitsevad II kaitsekategooria häirimistundlikud liigid – kassikakk ja metsis. Müra põhjustab nende häirimise pesitsusperioodil. Pesitsusperiood kestab metsisel orienteeruvalt juuni lõpuni, kassikakul juuli lõpuni. Haudelinnustikuga seoses oleks soovitatav vältida harjutuste läbiviimist märtsist kuni juuni-juulini.“ Tabelis 6.1 on Nõva Liivase linnustik juuni ja juuli punane.*
- Lk 58 ja 123 – Kõpu harjutusala ei saa lugeda laskeharjutusteks sobivaks talvisel perioodil (detsember kuni märts), kuna piirkonnas talvituvad teiste veelindude seas Linnudirektiivi I lisa liigid, nt kirjuhakk, kelle kaitsestaatus Euroopas on hinnatud ebapiisavaks (Birdlife International, Birds in Europa, population estimates, trends and conservation status, 2004). Piirkonda ei pea tingimata välistama, kuid kindlasti ei saa seda määratleda kui linnustiku seisukohalt sobivat laskmisala.
- *Täpsustatud andmetel talvitub kirjuhakk perioodil detsember kuni aprill umbes 200 isendit. Lisatud on ptk 6.1 märkus, et seda perioodi tuleks ka vältida. Tabelis 6.1 on Kõpu linnustik detsember kuni märts punane, kokku kollane.*
- Kõpu piirkonna kohta on öeldud lk 65, et ala talvine kasutamine hüljeste poolt pole teada. Kuidas saab väita (lk 123), et imetajate jaoks on ala talvine kasutamine sobiv? Kui andmeid pole teada, peaks maksimaalne sobivuse hinnang olema „võimalik“.
- *Ekspertide arvamus on „et muudatused tekstis pole vajalikud, sest hüljeste esinemine antud piirkonnas on samaväärne kui kogu Loode-Läänemerele.“*
- Nõva ala Krassi piirkond - ala kasutuse aktiivsus hüljeste poolt pole teada (lk 65 väide) ja lk 123 on hinnatud ala kasutamise sobivus hüljeste jaoks võimalikuks. Miks Kõpu puhul pole sarnast hinnangut antud?
- *Ekspertide arvamus on „et muudatused tekstis pole vajalikud. Nõva ala ja Kõpu ala on erineva tähtsusega. Krassil on hüljeste püsielupaik, mis jääb laskesektori ohualasse.“*
- Lk 97 4.6.2 on öeldud, et negatiivne mõju põhjasetetele puudub, lähtudes hinnangu andmisel saasteainete vabanemise tõenäosusest. Põhjasetetega seoses tuleb arvestada, et

nende liikumine kahjustab lindude ja kalade toitumistingimusi ning ainuke negatiivne kaasmõju ei seisne reoainete vabanemises.

- *Mõju põhjasetete liikumisele puudub, sest veepinnal plahvatavad laengud on väikesed. Saasteainete vabanemise tõenäosus on samuti väga väike, kuid eksperdid leiavad, et siiski oleks see KSH aruandes vajalik äramärkida.*
- Lk 4.6.3 on öeldud, et laskeharjutusi paneeritakse läbi viia kolmel perioodil 3-5 päeva korraga? Mujal aruandes, nt lk 4 ja 108 väidetakse, et õppusi korraldatakse kaks korda aastas. Millest on tingitud erinevus?
- *Parandatud!*
- Vastavalt lk 98 toodud infole tuleb vältida laskesektorite paiknemist madalikel, kuna seal lõhkevad mürsud hävitavad nii põhjataimestikku kui -loomastikku ja kahjustavad neist toituvate lindude-imetajate toitumisala. Kohati jäävad madalikud siiski laskesektoritesse sisse ja mürskude seal lõhkemine pole välistatud.
- *Parandus sisse viidud, et laskesektorite paiknemine alas, kus asuvad madalikud ei hävita põhjataimestikku ega loomastikku. See on asendatud, et võivad väikeses mahus kahjustada põhjataimestikku ja -loomastikku. Lindude ja imetajate toitumisala kahjustamine on tekstist eemaldatud.*
- Lk 99 on öeldud, et negatiivset mõju linnustikule võib hinnata keskmiseks, kuna letaalne efekt on väike ja linnud lahkuvad peale esimese lasu lõhkemist. Arvestamata on lindude häirimine, mis on üha olulisemaks faktoriks populatsioonide ebasoodsa seisundi tekkel. Häirimine vähendab otseselt toitumiseks kasutatavat aega, kulutab aega ja energiat uute sobivate toitumiskohtade leidmiseks, mis ei pruugi olla samaväärsed algse toitumiskohaga, tekitab stressi. Talvise ja rändeage energiabilansi positiivses tasakaalus hoidmine on eelduseks edukale pesitsemisele suvel, mistõttu ei saa negatiivset mõju käsitleda kitsalt letaalse mõjuna. Negatiivne mõju linnustikule on neis piirkondades, kuhu kogunevad suured linnuparved (nt Nõval), kindlasti suur, ja selle vältimiseks on oluline valida aega ja kohta, mil lindude arvukus on minimaalne.
- *Selleks, et välja selgitada, millised on tegelikud harjutuste läbiviimise mõjud linnustikule, on KSH aruandesse lisatud seire läbiviimise soovitus*
- Lk 101 on öeldud, et kõigil mereväe harjutusaladel oleks vajalik kaardistada detailselt kalade kudemispiirkonnaad ning viia läbi seonsed seirepüügid. Seda peaks tegemsa enne laskeharjutuste läbiviimist, millal on plaanis seda teha?
- *Arvestades, et mõju kalastikule ei ole oluline, leib akspertgrupp, et detailne kalade kudemispiirkondade kaardistamine ja seirepüükide läbiviimine pole vajalik. See nõue on KSH aruandest eemaldatud. Negatiivne mõju oleks võimalik kalade kudemise ajal, mis on arvesse võetud ajaliste piirangute esitamisel.*
- Lk 104 on väidetud, et otsest tegevust Nõva –Osmussaare hoiualal ei toimu ning õhutõrjedivisjoni poolt harjutuste ajal väljalastavad mürsud lõhkevad õhus ja negatiivne mõju elupaikadele puudub. Lk 6 on väidetud, et Nõva Liivase piirkonda on plaaneeritud kasutada ka suurtükiväe harjutusalana, seega toimub mürskude lõhkamine ka vees. Millest selline vastuolu? Lisaks tuleb arvestada, et hoiuala kaitse-eesmärgidena pole nimetatud ainult elupaigatüüpide kaitse, vaid ka määruuses nimetatud linnuliikide elupaikade kaitse. Elupaigana käsitletakse lindude pesitsus-, rändeageid ja talvitumisasalaid. Seega tuleb arvestada, et kahjustada ei tohi lindude toitumis-ja puhketingimusi ka talvisel ja rändeajal.
- *Parandatud, et suurtükiväegrupp ei kasuta Nõva Liivase harjutusala. Aga kasutab Nõva Ristinina, mis on lisatud lk. 6. Selleks, et välja selgitada, millised on tegelikud harjutuste läbiviimise mõjud linnustikule, on KSH aruandesse lisatud seire läbiviimise soovitus*
- Lk 112 on viidatud looduskaitsekeskusele ja keskkonnateenistusele. Selliseid asutusi pole enam
- *Parandatud*

- Lk 112 on väidetud, et võimalikud laskeajad jaanuar kuni mai ja detsember kattuvad RMK poolt loodushariduslike kampaaniaprogrammide läbiviimise aegadega. Kust on võetud väidetav laskeaeg jaanuar kuni mai. Lk 120 ja 123 tabeli järgi peaks sobivaim aeg olema detsember kuni veebruar.
- *Siin on käsitletud sotsiaal-majanduslikku aspekti. KSH aruandes on öeldud võimalikud laskeajad, mitta sobivaimad*
- Lk 120 Nõva Liivase piirkonna puhul tuleks laskmisteajana välistada periood aprill kuni november, arevstades, et piirkond on nn pudelikaelaks Ida-Atlandi rändeteel ja seda läbivad väga suured rändekogumid, sh ka Linnudirektiivi I lisa liigid (aruandes käsitletud lk 54).
- *Lk 120 on nüüd tekst „Nõva Liivase alal on harjutuste läbiviimiseks sobiv aeg detsembrist veebruarini. Suvisel ajal juunist-augustini tuleks vältida harjutuste läbiviimist, sest rannapiirkonda kasutavad väga aktiivselt inimesed rekreatiivsetel eesmärkidel. Kuigi lindude asustustihedus on sel perioodil piirkonnas madalaim võrreldes teiste ajaperioodidega, on juuni ja juuli pesitsevate lindude jaoks oluline. Samuti on laskesektorisse jääv merepiirkond oluline hüljeste jaoks. Kevadrände perioodi märtsist-maini on lindude arvukus suur. Sügisel rändeperioodil on loenduste põhjal piirkonda läbivate lindude arvukus mõnevõrra väiksem. Laskmisteajana on soovitatav välistada periood aprill kuni november, arevstades, et piirkond on nn pudelikaelaks Ida-Atlandi rändeteel ja seda läbivad väga suured rändekogumid, sh ka Linnudirektiivi I lisa liigid.*
- Lk 123 tabelisse viia sisse muudatused, millele viidatakse eelnevates punktides (linnustik on Nõva Liivasel juunikuus ebasobiv laskeharjutusteks, Kõpu piirkonnas ei saa talvist perioodi pidada andmete vähesuse tõttu mereimetajatele sobivaks, Kõpu piirkonda ei saa kirjuhaha talvitumise tõttu pidada talvisel perioodil linnustiku seisukohast sobivaks)
- *Parandused on sisse viidud vastavalt eelmiste küsimuste vastustele*
- Lk 129 jääb arusaamatuks, miks Nõva Liivase on veeimetajate seisukohalt arvestatud sobivaks (4), kuigi tabeli lk 123 järgi pole ükski periood aastast imetajatele sobiv, samas Kõpu puhul on arvatud, et võimaluse korral tuleks ala vältida (mis sisuliselt võib olla õige), kuid läheb vastuollu tabeliga lk 123, kus on leitud, et peaaegu pool aastat on imetajate seisukohast Kõpu laskmiseks sobiv. Eemaldada vastuolud!
- *Eksperdid leidsid, et vastuolu pole, sest uuemate andmete põhjal on hüljeste esinemine antud piirkonnas samaväärne kui kogu Loode-Läänemerele.*
- Samuti jääb arusaamatuks lk 129, miks Nõva puhul on kaitsealade seisukohast Ristinina piirkond välistatud, samas kui Nõva puhul on vaid öeldud, et võimaluse korral tuleks vältida. Nõva Ristina laskesektorit saab paigutada nii, et Krassi püsielupaik jääb laskesektori ohualast välja. Sellel on viidatud ka lk 120. Nõva Liivase jääb Nõva MKA rangelt kaitstavasse vööndisse – sihtkaitsevööndisse - ja laskesektor jääb suuresti hoiualale. Nõva Ristinina laskepositsioon paikneb leebema kaitsereshiimiga kaitstaval ala – hoiualal.
- *Ristinina laskesektorisse jääb Krassi hüljeste püsielupaik. Laskeharjutuste läbiviimine võib ohtu seada hüljeste elu.*
- Täpsustades alusandmetest tulenevaid järeldusi, täpsustada ka lk 129 toodud koondtabelit alade sobivuse kohta.
- *Selles tabelis täpsustusi pole tarvis teha*

Lisaks tuleb märkida, et Nõva MKA kaitse-eeskirja kohaselt on rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Seega tuleb igakord enne õppuste läbiviimist valitsejalt kirjalikku nõusolekut taotleda, mis antakse kaalutusotsusena lähtuvalt teadaolevates väärtustest ja ohuteguritest.

Kokkuvõttes võib minu aravtes öelda, et KSH saab kinnitada, kui jäeldusi korrigeeritakse ning tingimustena viiakse sisse seire samasuguse metoodikaga enne ja pärast harjutuste läbiviimist, et tuvastada võimalikke kahjustusi elusloodusele. Mida Maret jt arvavad?

- Siia kudemisaeg algab oktoobri keskel, tippaeg on novembri algul, Lääne-Eestis kestab sageli detsembri alguseni. Kudemiskohad on kivised-kruusased madalikud. Koelmud asuvad 0,5-2 m, aga ka kuni 15 m sügavuses vees (Ojaveer, E., Pihu, E., Saat, T., 2003. Fishes of Estonia. lk 123). Praegu puudub info, kas Rutja ja Letipea laskealadele jäävatel madalikel asuvad siiakoelmud. Arvestades seda, et piirkonnas tehtud seirepüükides esineb siiga regulaarselt, on see üsna tõenäoline. Seega tuleks eelnevalt välja selgitada siiakolemute asukohad, millest lähtuvalt võib ilmnedu vajadus seada ajalisi ja/või ruumilisi piiranguid. Kusjuures KSH järgi on september-november laskeharjutuste läbiviimiseks Rutjal ja Letipeal võimalik sobiv aeg.
- *Toimusid konsultatsioonid Margus Vetemaaga ja Ahto Järvikuga sõltumatult. Mõlemad kalastiku eksperdid arvasid, et Selggrundi madla pole oluline siia kudemisala.*
- Miks ei ole aruandes enam sellist joonist, kus on näha Rutja ja Letipea ning Nõva harjutusaladele jäävad madalikud? Praegusel pildil on mereosa valge või sinine ja ebainformatiivne. Varasemas aruandevariandis olid paremad joonised.
- *Rutja ja Letipea on vahetatud. Nõva Ristinina ja Liivase kaarti pole, sest varasemal kaardil olid laskesektorid valesti. Sama on Sõmeri.*
- Lk 116 on nimetatud liiki pruunikas metsajuur - ilmselt tegu siiski pruunika pesajuurega.
- *Parandatud*
- Lahemaa kirjeldus on ikkagi kummaline. Juminda ei ole küll enam sisuliselt kõnealune, aga siiski on siinkohal nimetamisväärselt peetud väärtuste valik küsitav.
- *Parandatud.*
- Rutja: Ei mainita linde: Eisma merikotka püsielupaik - 2 km (müravöönd üle 50 db) ja Andi metsise pep 2,5 km (osa üle 40 db, osa üle 35 db), Toolse kanakulli pep 3,3 km (üle 35 db). Selja jõe mka linnulennul 1,9 või 2,2 km (aruandes 3 km), Lahemaa lähim koht 5,6 km ja projekteeritav 5,2 km (aruandes 8 km)
- *Pärast konsultatsiooni eriala asjatundjaga on merikotka pesitsuse kohta on linnustiku osas Rutjal märts värvitud punaseks ning veebruar kollaseks, sest merikotka kriitiline pesitsusaeg on veebruari viimane nädal ja märts. Vastav tekst on lisatud ka Rutja kirjeldusse ptk 6.1. Teised parandused sisse viidud.*
- Letipea: Ei mainita Simunamäe merikotka pep 5,3 km (müratase üle 35 db). Letipea 2,2 km (aruandes u 3 km), Mahu-Rannametsa 5,6 (aruandes u 6 km)
- *Pärast konsultatsiooni eriala asjatundjaga on merikotka pesitsusala on piisavalt kaugel, et harjutuste läbiviimine võiks merikotka pesitsust kriitiliselt häirida. Veebruar ja märts on Letipea tabelis 6.1 kollased ilma märkusetu kirjelduses ptk 6.1 Teised parandused sisse viidud.*
- Aseri: Nimetatakse ainult Aseri mka. Ära on unustatud Kalvi park (u 2 km - täpset kohta laskekohta praeguse info järgi raske öelda) ja Kalvi rohe-tilksambliku püsielupaik - kohe kõrval. Joonisel on, kuid tekstis ei nimetata: Kalvi hoiuala (u 1,8 km), Mahu-Rannametsa lka (u 3 km, Pada jõe hoiuala (u 4 km).
- *Parandused sisse viidud*

Lugupidamisega,

03.11.2009

Urmas Raudsepp, projekti juht
Liis Sipelgas, KSH ekspert